

Természetvédelmi prioritások és célkitűzések

Vértes HUDI30001 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

Prioritás (SDF 4.2 Quality and Importance):

Kiemelt fontosságú cél a következő fajok/élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése/helyreállítása:

Közösségi jelentőségű élőhelytípusok:

- 6190 Pannon sziklagyepek (*Stipo-Festucetalia pallentis*),
- 6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*),
- 8210 Mészkösziklás lejtők sziklanövényzettel,
- 8310 Nagyközönség számára meg nem nyitott barlangok,
- 91M0 Pannon cseres-tölgyesek.

Kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusok:

- 40A0 Szubkontinentális peripannon cserjések,
- 6240 Szubpannon sztyeppék,
- 9180 Lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői,
- 91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*),
- 91H0 Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel.

Közösségi jelentőségű állatfajok:

- nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*),
- szarvasbogár (*Lucanus cervus*),
- kék pattanóbogár (*Limoniscus violaceus*),
- Anker-araszoló (*Erannis ankeraria*),
- sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*),
- füstös ősziaraszoló (*Lignyoptera fumidaria*),
- csüngőaraszoló (*Phyllometra culminaria*),
- magyar tarsza (*Isophya costata*),
- vértesi csuklyásbagoly (*Cucullia mixta*),
- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), közönséges ürge (*Spermophilus citellus*).

Kiemelt közösségi jelentőségű állatfajok:

- havasi cincér (*Rosalia alpina*).

Kiemelt közösségi jelentőségű növényfajok:

- fénylő zsoltina (*Serratula lycopifolia*).

Közösségi jelentőségű növényfajok:

- leánykőköröcsin (*Pulsatilla grandis*),
- magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*),
- Szent István szegfű (*Dianthus plumarius* subsp. *regis-stephani*).

Madárfajok:

- Darázsölyv (*Pernis apivorus*)
- Kék galamb (*Columba oenas*)
- Lappantyú (*Caprimulgus europaeus*)
- Jégmadár (*Alcedo atthis*)
- Hamvas küllő (*Picus canus*)
- Fekete harkály (*Dryocopus martius*)
- Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)

Erdei pacsirta (*Lullula arborea*)
Karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*)
Kis légykapó (*Ficedula parva*)
Örvös légykapó (*Ficedula albicollis*)
Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)

Célkitűzések (SDF 6.2 Management):

Általános célkitűzés:

A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Specifikus célok:

Kedvező természetvédelmi helyzet megőrzése:

- A jó állapotú pannon sziklagyeppek, meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik, mészkősziklás lejtők sziklanövényzettel, szubmontán és montán bükkösök, pannon cseres-tölgyesek, pannon gyertyános-tölgyesek, pannon molyhos tölgyesek természetyszerű szerkezetének, fajkészletének megőrzése.
- A jelölő fajok populáció nagyságának megőrzése, a populációk elterjedési területe nem csökkenhet.
- A jelölő erdei élőhelyek állományaiban a tájidegen fafajok elegyaránya nem növekedhet.
- Nem véghasználható a tíz éves erdőtervezési cikluson belül - jelölő élőhely típusonként vizsgálva - több idős erdőállomány, mint amennyi korosodásával belép a hasonló ökológiai funkciót ellátni képes korosztályokba.
- A jelölő fajok populáció nagyságának megőrzése, a populációk elterjedési területe nem csökkenhet. Kiemelt fajként kell a védelem során kezelni: a hamvas küllőt (*Picus canus*), kék galambot (*Columba oenas*) és a kis légykapót (*Ficedula parva*).
- A jó állapotú erdő és gyepek élőhelyek természetyszerű szerkezetének megőrzése. Magas természetességű gyepek, erdők fenntartása szakszerű hasznosítással/kezeléssel.
- Extenzív gyepezésközpont fenntartása. Legelő állatállomány növekedésének elérése.
- Változatos extenzív földhasználat és mezőgazdasági művelés fenntartása és fejlesztése.
- Tájidegen energia növényfajok megjelenésének és terjedésének megelőzése.
- A beépített területek területi kiterjedésének minimalizálása.
- Kisvizek rekonstrukcióinak elősegítése, támogatása.
- Erdőhasználat gyakorlatának átalakítása. A száraló vágás, száralás bevezetése az arra alkalmas területeken az odúlakó madárfajok élőhelyének folyamatos megőrzése érdekében.
- A ragadozó madárfajok fészkelőhelyei körül továbbra is egyedi védőzóna biztosítása szükség esetén.

Kedvező természetvédelmi helyzet elérése érdekében szükséges fejlesztés:

- Invazív fajok, különösen a fehér akác, fekete fenyő, erdei fenyő által veszélyeztetett jelölő gyeptársulások megóvása a degradációtól, az invazív fajok terjedésének megállítása, állományaik csökkentése.
- Az aktuális természeti állapothoz igazodó legeltetési/kaszálási rendszer kialakítása és megvalósítása a szubpannon sztyeppek területén a túlhasználat/alulhasználat

elkerülése érdekében. A közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) populációk fenntartása érdekében élőhelyük legeltetése szükséges, a gyep túlzott növekedésének, avarosodásának elkerülése érdekében.

- A jelölő erdei élőhelyek állományaiban előtérbe szükséges helyezni a folyamatos erdőborítást biztosító, vagy ahhoz funkciójában jobban közelítő használatok alkalmazását, valamint közelíteni szükséges a lombkorona-, cserje-, lágyszárú szint faji, életkori összetételét a természetes állapotokhoz.
- Szükséges a nagy kiterjedésben található fekete és erdei fenyves állományok fokozatos megbontása, a fenyők alatt megnövő kemény lombos fajok (virágos kőris, juhar, csertölgy, molyhos tölgy) élettérhez juttatása, hosszú távon a fenyő állományok átalakítása a termőhelyre jellemző természetes élőhely kialakítása.
- A becserjésedés miatt degradálódó jelölő gyepek területén a szukcesszió lassítása, a cserjék visszaszorítása mozaikos foltokban, a cserjések túlzott térfoglalásának megakadályozása, a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) védelme érdekében a cserjések kezelése térben, időben korlátozandó.
- A területen a vadlétszámot olyan szinten szükséges tartani, hogy az a külön vadvédelem nélküli erdőfelújítást ne gátolja, valamint ne okozza a gyepek degradációját.
- A magyar tarsza (*Isophya costata*) állományok élőhelye megfelelő gyeppel, extenzív legeltetéssel, vagy késői mozaikos kaszálással tartandó fent, kerülni szükséges az intenzív legeltetést, gyakori kaszálást.
- A kék pattanóbogár (*Limoniscus violaceus*) védelme érdekében élőhelyén biztosítandó talajszinti faodúk megléte és kialakulásuk lehetősége, elsősorban idősebb sarj eredetű tölgyes állományok fenntartásával és részben sarj eredetű erdő állományok felnevelésével.
- A xilofág rovarok állományának növelése érdekében szükséges megfelelő területi kiterjedésben és térbeli elosztásban idős erdők és facsoportok fenntartása.
- A fénylő zsoltina (*Serratula lycopifolia*) állományok védelme a bolygatástól, a faj ritka virágzása, termésérlelése esetén maggyűjtés és mesterséges termésszórás végzése szubpopulációnként elkülönítetten.
- A barlanglátogatás és denevérkutatás a denevér populációkat ne veszélyeztesse, a denevérvédelmi okokból jelentős barlangok lezárása.
- Az élőhelyeket veszélyeztető egyéb tevékenységek (pl.: gépjármű forgalom, motocross) megszüntetése, a jogilag nem létező, de kijárt földutak felszámolása.
- A lovas, kerékpáros és gyalogos turista forgalom szabályozása, túraútvonalak kijelölése, szükség szerinti megszüntetése.
- Meglévő ürge állományok megőrzése, szükség szerint telepítés alkalmas élőhelyekre.
- Meglévő és új létesítésű középvezetékű elektromos hálózat tartóoszlopainak szigetelése, továbbá szükség esetén földkábelbe helyezése.
- Invazív fajok, különösen a selyemkóró, kanadai aranyvessző, fehér akác, bálványfa, fekete fenyő, erdei fenyő, keskenylevelű ezüstfa, zöld juhar terjedésének megállítása, állományaik csökkentése.
- Az aktuális természeti állapothoz igazodó legeltetési/kaszálási rendszer kialakítása és megvalósítása a sztyepprétek és löszgyepek területén a túlhasználat/alulhasználat elkerülése érdekében.
- A jelölő fajoknak otthont adó erdei élőhelyek állományaiban előtérbe kell helyezni a folyamatos erdőborítást biztosító, vagy ahhoz funkciójában jobban közelítő használatok alkalmazását, valamint közelíteni kell a lombkorona-, cserje-, lágyszárú szint faji, életkori összetételét a természetes állapotokhoz, különösen a bükkösök, melegkedvelő, tölgyesek, cseres tölgyesek, gyertyános tölgyesek területén.
- Mesterséges fészkek kihelyezése veszélyeztetett ragadozó madarak számára.
- Öreg és böhöncös faegyedek megőrzése.
- Nagy területi kiterjedésű vágásterületek, véghasználatok és a területi fragmentáció (erdészeti feltáró utak, közelítő hálózat túlzott sűrítése) korlátozása.

- Holt faanyag hektáronkénti növelése a hegység területén a változatos rovarvilág növelése érdekében, amely a harkályfauna megőrzése érdekében szükséges.
- A területen található cserjésedett, mesterségesen erdősített fontos madár táplálkozó terület sziklagyep, sztyepprétek, löszgyepek visszaalakítása gyep, extenzív használatúval való fenntartásuk.
- A területen a vadlétszámot olyan szinten szükséges tartani, hogy az ne okozza az erdők, gyepok degradációját, ne veszélyeztesse a földön fészkelő madárfajok állományát.
- A madárélőhelyeket veszélyeztető egyéb tevékenységek (pl.: gépjármű forgalom, crossmotorozás, quadozás, illegális turistautak, illegális bányászat) megszüntetése.
- A jelölő madárfajok élőhelyeinek infrastrukturális fejlesztésekkel szembeni védelme.
- Ragadozó madár etetőterek kialakítása az elkóborlás és mérgezés negatív hatásainak csökkentése érdekében.
- Elő kell segíteni a jelenleg nem jelölő fajok állományának növekedését, különösen az alábbi fajok tekintetében: Rétisas (*Haliaeetus albicilla*), Parlagi sas (*Aquila heliaca*), Kígyászölyv (*Circaetus gallicus*), Vándorsólyom (*Falco peregrinus*), Jégmadár (*Alcedo atthis*)